

Sor Juana Inés de la Cruz

Antología poética

⇒ L'autora

Juana Inés de Asbaje y Ramírez de Santillana (Nepantla, 1651 – Ciutat de Mèxic, 1695) Va aprendre a llegir i a escriure amb pocs anys, i ja de jove va formar part de la cort del virrei de Mancera, sent admirada per la seva erudició i habilitat versificadora. Amb menys de vint anys decidí ordenar-se monja per tal de poder-se dedicar a la literatura i a l'estudi. Donades les seves idees avançades va ser tinguda com una revolucionària i es va guanyar l'animadversió de part dels religiosos del convent de San Jerónimo. La seva cel·la conventual, amb una extensa biblioteca i instruments científics, es convertí en punt de reunió de poetes i intel·lectuals. Va comptar amb el favor dels virreis de Nova Espanya, gràcies als quals va poder publicar i donar a conèixer la seva obra a Espanya.

La "*Carta atenagórica*" de Sor Juana criticava un sermó teològic del reconegut jesuïta portuguès Vieira. La missiva, de profund contingut teològic, constitueix un intens assaig autobiogràfic i declaratiu de principis intel·lectuals. Aquesta carta (publicada sense el consentiment de l'autora) va ser molt polèmica en una societat inquisitorial i patriarcal que no podia admetre la genial llibertat d'esperit, i menys en una dona. A la "*Carta de Sor Filotea*" el bisbe de Puebla, Fernández de Santa Cruz, sota pseudònim femení, reconeix el talent de l'autora, però li recomanava que es dediqui exclusivament a la vida monàstica, més d'acord amb la seva condició de monja i dona, que a la reflexió teològica, exercici reservat als homes. Sor Juana es va defensar amb contundència a través de la carta "*Respuesta a Sor Filotea*", tota una declaració de principis on reclamava els drets culturals de les dones i el seu propi dret a criticar el sermó i expressar el seu pensament crític. Finalment Sor Juana decidí obeir les autoritats eclesiàstiques i renuncià a la literatura, als seus instruments d'estudi científic i a la seva biblioteca, dedicant la resta dels seus dies a la vida religiosa.

⇒ L'obra

Sor Juana Inés de la Cruz és una de les figures literàries més rellevants de l'època novohispana. La seva poesia, enquadrada en el Barroc hispà de l'última època.

Comparada amb Góngora i Quevedo, Octavio Paz va dir dels seus escrits: "*Es la última poetisa barroca. Con ella se cierra la gran poesía del barroco español, y al mismo tiempo es avance y profecía de la poesía moderna. La suya, además, trata un tema nuevo: la poesía del conocimiento (...) ni mística ni contemplativa: los escritores místicos tienen como tema la unión con Dios. En Sor*

Juana no hay mística ni unión con Dios, y si hay contemplación, no es de Dios, sino del Universo. Lo que hay, sobre todo, es conocimiento.”

En l'obra de Sor Juana Inés de la Cruz existeix una correspondència entre el mental i el sensual. Els seus versos plantegen dilemes entre els afectes profunds, les urgències del cos i la intensa i inabastable frontera de l'intel·lecte com a grans desafiaments.

Els temes més freqüents van ser la recerca de l'amor vertader, sincer; la integritat dels valors i de la virtut; i la mitologia. També destaca el paper de la dona com a persona forta, independent. L'ambient de la seva obra és nocturn, oníric, complex, utilitzant diverses maneres d'expressió, ja siguin clàssiques o idealistes. Segons va reconèixer, la seva poesia estava molt influenciada per Góngora i el seu llibre *Soledades*.

L'estil de Sor Juana Inés de la Cruz és totalment barroc, li agradava substantivar verbs, verbalitzar substantius i utilitzar tres adjectius per a un mateix substantiu. És considerada un mestre en la composició de sonets. De la poesia *sorjuanesc* es diu que consta de tres grans pilars: la versificació, les al·lusions mitològiques i els hipèrbats.

Sor Juana Inés de la Cruz. Antología poética. Madrid: Alianza, 2004.

La present antologia està formada per una selecció de poemes que mostren des de la subtileza conceptual i la saviesa filosòfica fins les delícies i tribulacions eròtiques, passant per la sàtira.

Aquesta edició inclou íntegra la que és considerada com a obra mestra de Sor Juana Inés de la Cruz, "Primero sueño", considerat com un dels grans poemes de la seva època en llengua espanyola per José Miguel Oviedo, responsable de la selecció i de la introducció d'aquesta antologia.

⇒ Bibliografía a la xarxa de biblioteques

Poesia:

- ☞ *Inundación castálida*. Madrid: Castalia, 1982. **P 834B Jua**
- ☞ *Poesía lírica. El divino narciso*. Barcelona: Edicomunicación, 1994. **P 834B Jua**
- ☞ *Sonetos de amor*. Málaga: Miguel Gómez, 2001. **P 834B Jua**
- ☞ *Poesía lírica*. Madrid: Cátedra, 2003. **P 834B Jua**
- ☞ *Poesía, teatro, pensamiento*. Madrid: Espasa Calpe, 2004. **P 834B Jua**
- ☞ *Primero sueño y otros textos*. Buenos Aires: Losada, 2004. **P 834B Jua**
- ☞ *Antología poética*. Madrid: Alianza, 2004. **P 834B Jua**

Assaig:

- ☞ Paz, Octavio. Sor Juana Inés de la Cruz o Las trampas de la fe. México: Fondo de Cultura Económica, 2008 **92(Jua) Paz**
- ☞ Puccini, Dario. *Una Mujer en soledad : Sor Juana Inés de la Cruz, una excepción en la cultura y la literatura barroca*. Madrid : Anaya & Mario Muchnik, 1996. **834B.3(Jua) Puc**
- ☞ Lledó, Eulàlia. *Sor Juana Inés de la Cruz: la hiperbólica fineza*. Barcelona: Laertes, 2004. **834B.3(Jua) Lle**